

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Folia Pedagogică”
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Memorandul sârbesc.

III.

La locul acesta ne vom ocupa cu gravaminele sârbilor în cele scolare.

Capitolul acesta e introdus cu următoarele pasaje: „O lungă și amară experiență ne-a arătat, că năsuința organelor guverniale țintesc la nimicirea școlilor noastre confesionale, a acestor făclii aprinse, unde se luminează junimea noastră în spiritul ortodoxiei și unde se întărește în cel al naționalității sârbe, la persecutarea numelui sârbesc, a limbei și a conștiinței sârbe. Și aici neamicii lor privire se îndreaptă în locul prim asupra primului reprezentant al culturii sârbe, asupra patronului școlilor sârbe, asupra Sântului Sava, pe care biserica ortodoxă l'a pus între sânti; sârbirea Sântului Sava este subminată, censurată, oprită în și afară de școală, i-se pune tot felul de pedeci, ba ce e mai mult este interzisă și cântarea bisericăscă a Sântului Sava”.

Spre a ilustra se produc următoarele cazuri concrete: se opresc din școală cărțile, în cari se cultivă limba și naționalitatea sârbă și se impun alte cu caracter opus acelor; se eschid din folosirea în școle caetele, pe cari se află icône din istoria sârbă; se opresc zidirea și deschiderea de școle confesionale; se pedepsesc cu bani, cari vorbesc în public în favorul înființării unui gimnasiu confesional. Comunei Mostar nu i se permite să ridice pe spesele sale o școală superioară de fete, deși a împlinit alteum toate condițiunile cerute; la cererile repetite nu i se dă nici un răspuns, până-când călugărițele catolice ridică fără pedeci asemenea instituite. Se favorisează școlele comunale în sarcina celor confesionale, și părinții sunt constrânși a-și trimite pruncii în acele; se face forță părinților de a-și trimite pruncii în asemenea școle; se dă ordin preoțimei să publice poporului în biserică, ca pruncii să și-i trimită în școlele comunale și în acele comune, unde se susțin școle sârbesci confesionale; învățătorii aleși la școlele confesionale nu sunt întârșiți la aceste

spre a-i întrebuința apoi la școlele comunale; preoții ortodoci se aplică ca cateheți la școlele comunale chiar și dacă în actele sunt numai 10 elevi greco-orientali, și acesta spre a-i silii să agiteze pentru școlele comunale; fie-care alegere dela școlele confesionale trebuie prezentată guvernului țerei prin oficiile cercuale, și până la sosirea aprobării învățătorii nu pôte fi introdus în oficiu. Nu se pôte deci până atunci începe instrucțiunea în școlele confesionale, și casuri de aceste sunt nenumărate, autoritățile respective rețin la sine cu lunile asemenea alegeri, deși la actele electorale altcum sunt puse și documente dela autoritățile politice despre ținuta politică a respectivului învățătoriu.

Urmăză o serie de gravamine de altă natură: sub cuvântul cercetărilor științifice se profanăză mormintele, sub diferite pretexte se opresc înființarea de reuniuni de cetire și de cântare, de multe-ori și sub pretextul, că guvernul nu vede necesitatea înființării instituțiilor culturale; în contra convențiunii din 21 Aprilie, 1879, nu se acceptă preoții și învățătorii, cari și-au câștigat calificațiunea afară de țēră, se dau dispozițiuni numai verbal, în loc de a se da în scris, executarea acelor se pretinde sub aplicarea de grele pedepse, și așa se ia posibilitatea de a pute produce dovezi în afaceri de controversă și de a pute lua remedii de drept la instanțe mai înalte.

Partea din urmă cuprinde petitul a cărui resumat este următorul:

1. Folosirea liberă a limbei sârbe, folosirea liberă a literilor cirilice și a numirei sârbesci în și afară de școală; 2. Ținerea de adunări bisericesci fără a le anunța la poliție și fără de a fi prezent reprezentantele poliției; 3. Arangierea de sârbări bisericesci fără prealabila notificare; 4. folosirea liberă a icônelor istorice sârbesci; 5. alegerea și libera instituire de preoți și învățători fără influința autorităților statului și fără a se cere aprobarea ulterioară; 6. crearea și susținerea liberă de școle sârbești elementare și medii, cu liberă instrucțiune, 7. Să pôte primi biserica

liber ori-ce donațiuni și legate; 8. Liberă dispozițiune asupra averii biserice și școlei; 9. Să se pôte crea liber fonduri școlare, în special să se pôte crea fond de pensii pentru învățătorii dela școlele confesionale fără a se pretinde o însciințare prealabilă seu posterioară din partea organelor statului; 10. Liberă dispozițiune a comunelor asupra bisericilor, asupra școlilor și asupra mănăstirilor; 11. Participare la instituțiunea de metropolit; 12. Drept liber de a petiona; 13. Ținere liberă de reuniuni învățătoresci în fiecare an; 14. Să se pôte forma liber reuniuni de cetire de cântări și alte reuniuni cu scop cultural și de binefacere, programele sârbărilor pentru trebuințele bisericesci și școlare să nu mai fie supuse la censură; 15. În un termen anumit cererile date să fie rezolvite; 16. Tôte afacerile să fie rezolvite în scris; 17. Pentru actele comunelor bisericesci să nu se facă persecuțiuni; 18. Autoritățile statului să nu se amestece în afacerile comunelor bisericesci, și preoțimea și învățătorimea să nu mai fie supusă persecuțiunilor; 19. Să se casseze dispozițiunile privitoare la aprobarea alegerilor de învățători, cele privitoare la prealabila notificare a adunărilor bisericesci, cele privitoare la censurarea programului lor și cele privitoare la blanchetele școlare cu numirea limba „bosniacă”; 20. Acordarea dreptului, ca comunele bisericesci și școlare ortodoxe sârbesci din Bosnia și Herțegovina independent, fără amestecul autorităților politice să și pôte forma o internă organizațiune a autonomiei lor bisericesci — școlare, și spre acel scop deputații lor să se pôte cât mai curând întruni la o ședință în Serajevo”.

Revista externă.

În fine, în ora din urmă, a dat și Grecia răspuns la ultimul puterilor.

Etă-1:

„Guvernul grecesc, examinând punctele cuprinse în nota puterilor și

ținând seamă de marea lor importanță, vine a raporta asupra opiniunii ce o are cu privire la punctele stabilite, — opiniune, ce se bazează pe cunoșcerea situațiunei cretane.

„Precum puterile, așa și Grecia doresce să susțină pacea și să apere insula Creta de totală nimicire. Sistemul autonomiei, adoptat de puteri, nu va duce la scopul dorit de puteri, ci va avea aceeași sorte, pe care au avut-o diferitele sisteme din timpul din urmă. Noua formă de guvernament, ce a fost propusă, nu e potrivită de a promova restabilirea ordinii. Anarchia va nimici neîncetat țēra. Guvernul ar lua asupra-și o grozavă răspundere, dacă nu ar ruga pe puteri, ca să schimbe forma de guvernament stabilită și se anexeze Creta la Grecia, așa după cum s'a întâmplat la liberarea acelor provincii, care au constituit regatul grecesc sub presidența lui Capodistria.

„La vederea măcelurilor și devastațiunilor din urmă, locuitorii țerei noastre au simțit mustrări de conștiință din cauză, că în anul trecut au înduplecat pe Cretani să depună armele. Nenorocirea, co a urmat după asta, nu permite, ca din nou să luăm asupra noastră un asemenea angajament. De altminteala și fără de asta cuvântul nostru ar găsi urechi surde, dacă puterile ar ținea la noua formă de guvernament a autonomiei celei nouă. Se nasce întrebarea, cum are să fie situațiunea Cretei până la introducerea formei de guvernament.

„Privitor la retragerea trupelor noastre, în interesul umanității și a pacificării insulei, facem apel către puteri în sensul, că deși corăbiile puterilor se află în Creta și deși suntem convinși, că flotele turce ar împedca debarcarea de trupele urenesci și astfel nu e lipsă de prezența acolo a tuturor corăbiilor grecesci, totuși așa se vede, că în interesul umanității și a restabilirii păcii se rămâne în Creta. Datorința noastră ne ordonă, ca să nu lăsăm pe Cretani la bunul plac al fanatismului mohamedan.

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

Nr. 1838, 18 Martiu 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire prin milostivul seu decretum care a eșit la 26 Februarie a. c. cu milostivire bine i-au plăcut a porunci, ca să nu se prea înmulțescă preoții și supernumerari să nu se facă.

S'au dat în Hondol 10 Aprilie, 1783.

Ioan Popovici,
vicarișul neuniților.

Nr. 2042, 14 Martiu, A. 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire prin milostivul seu decret care a eșit la 5 Martie a. c. cu milostivire btne i-au plăcut a porunci, ca nimenea sub nici un nume să nu adune bani.

Voi preoți să păziți această poruncă.

S'au dat în Sibiu 30 Aprilie 1783.

Ioan Popovici,
vicarișul neuniților.

Nr. 3061, 29 Aprilie A. 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire cu milostivire bine i-a plăcut a porunci, ca nimenea din legea catolicăscă seu unită să nu fie primit la legea neunită, nice să-l cuminece, nice la mörte a îngropa până n'a împlini cele șese săptămâni la examen.

Vă poruncim preoților să nu faceți împotriva înălțatei porunci.

S'au dat în Hondol, 26 Iuliu A. 1783.

Ioan Popovici,
vicariș.

Nr. 3072, 5 Maiu A. 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire la 9 Aprilie, a. c. cu milostivire bine i-au plăcut a porunci, care om a fost odată unit să nu cuteze preoții neuniți nimic a le sluji până vor împlini cele 6 săptămâni la examen.

Vedeți preoți, să nu faceți împotriva înălțatelor porunci.

S'au dat în Hondol, 26 Iulie A. 1783.

Ioan Popovici,
vicariș.

Nr. 3197, 6 Mai A. 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire la 16 Aprilie a. c. cu milostivire bine i-a plăcut a porunci, ca nimenea să nu mai îndrănescă a primi ômeni dela catolici seu dela unie până nu vor împlini cele șese săptămâni la examen supt neiertat canon.

Care preot va mai trece înălțatele porunci, se va lipsi de preoție.

S'au dat în Hondol, 28 Iulie A. 1783.

Ioan Popovici,
vicarișul neuniților.

Nr. 3343, 8 Maiu A. 1783.

Cu milostivire arată înălțatul crăescul gubernium precum a sa preaosfințită chesaro-crăescă și apostolicăscă mărire la 9 Aprilie a. c. cu milostivire bine i-au plăcut a porunci, unde sunt ômeni măcar ce feliu de lege și n'ar avé popă au de altă parohie au vreunui popă nu s'ar ține, acolo popii papistași seu popii uniți să slujască fără nici o vătămăre de lege.

S'au dat în Hondol 28 Iulie A. 1783.

Ioan Popovici,
vicarișul neuniților.

(Va urma.)

„Dacă trupele noastre ar căpeta dela puteri îndrumare ca să pacifice insula, dorințele și intențiunile ar fi duse în îndeplinire repede și în mod deservit. După restabilirea ordinii, s'ar pute cunoscce dorințele liber manifestate ale poporului cretan și s'ar pute lua măsurile de lipsă pentru îngrijirea sorții lui.

„Crudelitățile, ce se repet din timp în timp în Creta, agită națiunea grecă, împedecă activitatea ei socială și turbură finanțele statului. Chiar dacă ar fi posibil să uităm, că noi nu suntem coreligionari ai Cretanilor, că suntem de aceeași origine, de același sânge cu ei, totuși trebuie să declarăm puterilor, că statul helen n'ar pute suporta mai mult sguduiri de felul acesta. De aceea apelăm la sentimentele de înaltă marinimositate ale puterilor, rugându-le să permită, ca poporul cretan să se declare, să spună însuși, cum dorește să fie guvernat.

Din răspunsul acesta se vede, că Grecia vrea încă pertractări cu puterile în privința sorții cretanilor, și acesta mai mult cu scopul de a-și câștiga partinitori mai mulți pentru aspirațiunile sale. Anglia, Franția și Italia sunt deja pe partea ei, cel puțin așa dovedesc toate aparențele.

Pe cât de cu mare încordare s'a așteptat răspunsul Greciei la ultimatul puterilor, pe atât de cu mare încordare se așteptă acum acțiunea puterilor contra aceleia, căci din acest răspuns, ori cum l'am interpreta, se vede un afront ce l'a luat Grecia față de puteri în cestiunea cretană.

Agitația e mare atât în Grecia cât și în Turcia, er în insula Creta măcelurile cele mai grozave între greci și turci continuă pe lângă cele mai mari vărsări de sânge.

Acastă stare de lucruri nu pôte fi tolerată mai mult, căci din schinteile din Creta, forte ușor s'ar pute pune în flacări întreg continentul nostru.

Totul atârână dela înțelepciunea marilor puteri și sperăm încă, că lucrurile se vor îndrepta pe cale pacifică, cel puțin în ora ultimă cu toate înarmările ce se fac de present pretutindenea.

Din parochii.

În legătură cu cele publicate în nr. 17 al ziarului nostru privitoare la reconstituirea episcopiei parochiale din comuna Hașfalău, parochiul local, d. Nicolau Doctor, ne trimite o rectificare în care dice, că alegerea de episcopi nu s'a făcut la 19 Ianuarie și este un neadevăr afirmațiunea, că D-sa ar fi declarat alegerea de nulă. Adevărul este, dice d. paroch, că alegerea de episcopi s'a făcut la 26 Ianuarie, din cauza unor neînțelegeri și fiind timpul înaintat.

*

Tot în acest număr s'a publicat după o corespondență, că sinodul parochial din comuna Radulești s'a ținut cu asistență de jandarmi. Privitoriu la ținerea acestui sinod, dl. protopresbiter Avram S. Păcurariu ne trimite o rectificare în care dice, că nici în comuna Rădulesci și nici în altă comună din tractul D-sale nu s'a recuierat jandarmerie în afaceri bisericesci, nici din partea D-sale, nici din partea vre-unui preot din tractul D-sale (Dobra.)

Adunarea gen. extra-ordinară

a

Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.

Ședința I., Mercuri, în 26 Februarie la 4 ore p. m.

Conform programului publicat pentru adunarea generală extra-ordinară a Asociațiunei transilvane convocată din incidentul modificării Statutelor și în special pentru a hotărâri relative la pretensiunea ministrului de a elimina din titlul Asociațiunei cuvântul „transilvan” — prima ședință s'a deschis Mercuri după amiază la orele 4^{1/2} sub pre-

sidența Il. Sale prepositului I. M. Moldovan, președintele Asociațiunei, fiind de față preste 100 de membrii adunați din toate părțile patriei și alt public numeros.

Președintele deschide ședința prin o scurtă dar bineșimțită vorbire, în care accentuează, că fiind afacerea binecunoscută de toți cei ce se interesează de binele Asociațiunei, nu se extinde mai pe larg în expunerea ei, fiind acesta și e un lucru, care ne strânge inima la toți. Dă expresiune dorinței generale, ca să se unescă toți forțele minții în consfătuirile ce vor urma, ca astfel să se nimerescă calea cea mai bună pentru de a se putea ajunge la scopul pentru care ne-am adunat în această adunare generală extraordinară a Asociațiunei noastre transilvane.

La propunerea dlui Dr. Bunea, fiind raportul tipărit, publicat și trimis tuturor membrilor, acesta se consideră de cetit.

La p. 3. referitoriu la numirea unei comisii pentru censurarea raportului și prezentarea unui proiect de concludus, Dr. A. Mureșan într-o vorbire mai lungă accentuând gravitatea situațiunei și dând totodată expresiune recunoștinței față de comitetul Asociațiunei pentru activitatea sa în mare parte plină de succes, citează §. 24 din Statute, unde se dice, că „scopul și caracterul Asociațiunei nu va pute deveni obiect al desbaterilor și concluduselor adunărilor sub nici o condițiune” și §. 3, în care se dice, că „în adunările acestei Asociațiuni sunt oprite ori ce desbateri asupra obiectelor religioase și politice, în cât acestea privește la present” deci propune, ca adunarea generală să alégă o comisiune de 25, care să facă un proiect de concludus în înțelesul acestor §§., întreaga propunere și motivarea ei este următoarea:

„Deore-ce în propunerea, ce o face în raport cu privire la alegerea unei comisii, comitetul îi dă acestei comisii misiunea generală necondiționată de a face propuneri cum se decidă ad. gen. asupra pretensiunilor ministrului, în materia schimbării titlului „Asociațiunii”; ceea-ce este neadmisibil, fiind-că conform §. 24 al statutelor „Asociațiunii”, scopul și caracterul „Asociațiunii”, prin urmare și titlu, care conține ambele, nu pôte deveni obiect al desbaterilor și al concluduselor adunării generale sub nici o condițiune și prin urmare ar fi un act contrar statutelor, adecă s'ar alege o comisiune cu scop de a crea un substrat de desbatere și de deliberare într-o chestiune a cărei discuțiune e a limine eschisă prin dispozițiunea categorică a statutelor;

Deore-ce mai departe, prin acea, că se dă acestei comisii chemarea de a discuta și a se pronunța asupra unei pretensiuni a ministrului, motivată numai și numai pe cuvinte de ordin politic, care temă e asemenea supusă unei opriri de a fi discutată, în §. 3, al statutelor;

Deore-ce în raportul comitetului se mai presentă chestiunea schimbării titlului nu ca o chestiune de discuțiune liberă, rezervată adunării generale, ci ca o orînduire a puterii publice executive, față cu care acest for nu mai suferă discuțiune ori remedii, decretându-se ca conditio sine qua non a aprobării proiectului de statute modificate, introducerea titlului subliniat (schimbat) de ministru; și deci prin supunerea acestei chestiuni a titlului „Asociațiunii” deliberărilor comisii și a adunării, cum propune comitetul, s'ar putea crea aparența, că „Asociațiunea” primesce lupta fățișă cu stăpânirea pe terenul politic străin de ea și de scopurile ei, pe care o respinge rescriptul ministrului, — fac următoarea contrapropunere:

Adunarea generală de aqi, să alégă o comisiune de 25, cu speciala și restrictiva chemare, de a cerceta încât raportul comitetului stă în congruență cu dispozițiunile §. 3 și 24 ai statutelor „Asociațiunii” și examinându-l să formuleze un proiect de concludus prin care să se valideze față de situațiunea creată prin rescriptul ministrului de interne, dispozițiunile §. 3 și 24 ai „Asociațiunii” noastre.

În sensul acestei propuneri este a se întregi și înțelesul notiței noastre din numărul trecut referitoriu la acest obiect.

Axente Sever citând proverbul: că cine vrea să vorbescă pe scurt, vorbește întunecat, dice că și el a fost făcut la înființarea Asociațiunei o propunere în privința titlului, dar aceea a cădut ca și o altă propunere a dlui I. cav. de Pușcariu. El propusese ca Asociațiunea să se numescă: „Asociațiunea pentru

cultura tuturor românilor”, dar nu s'a primit, ci s'a primit propunerea lui Aldulean, carea cuprinde titlul de aqi al Asociațiunei. Deci, ca comisiunea să se scie orienta, cere, ca să i-se deacesteia „Anhaltspunkte”.

Di Preda combătând pe Mureșan dice, că dacă s'ar primi propunerea dînsului, atunci adunarea de față nu mai are ce pertracta și de giaba s'a convocat. Cere respingerea acestei propuneri și primirea propunerei comitetului.

Brediceanu încă combate pe Dr. Mureșanu și cere ca să se primescă propunerea comitetului, dându se propunerea Drului Mureșanu comisiunei ca material de studiu în consfătuirile ei.

Parteniu Cosma dice, că alegându-se și o comisiune în sensul propunerei dlui Dr. A. Mureșanu, s'ar perde numai timpul, căci eventuala propunere a ei ar fi de a se transpune la comisiunea propusă de comitet, carea nu are marșrută legată ca cea propusă de dl Mureșan; cere deci alegerea comisiiunei propuse de comitet, er propunerea dlui Dr. A. Mureșan să se predea ca material spre studiere acestei comisii.

George Pop de Băsesi se alătură la antevorbitoriul.

Mai vorbește Dr. Stoica, Dr. Șpan, Dr. Frâncu, Dr. Bunea și Dr. A. Mureșan după cari presidiul închiidând discuția, pune propunerea dlui Dr. A. Mureșan la vot și cade.

Pentru consultare în privința alegerii celor 15 membri contemplați în comisiunea propusă de comitet, ședința se suspende pe 5 minute după-ce la propunerea dlui Preda s'a ales o comisiune de 3 în persoanele dlor Droc, Stoica și Tilea pentru compunerea unei liste ca proiect de concludus, referitoare la persoanele celor 15 membri din comisiune.

După redeschiderea ședinței, comisiunea de trei presentă ca propunere lista următoare: I. M. Moldovan, Partenie Cosma, Iosif St. Șuluțiu, Dr. A. Mureșan, Hossu-Longin, Coriolan Bredicean, N. Manegăuțiu, Dr. Ciuta, Dr. G. Tripon, Dr. Șenchea, I. de Preda, Dr. I. Pop, Dr. Bunea, Filip, și I. cav. de Pușcariu.

Dr. Frâncu, dice, că în comisia această nu pot lua parte și membri de ai comitetului, având a se aduce hotărâre în lucruri tocmai de ale comitetului. În urma acestui incident d. P. Cosma, simțindu-se bănuț, fiind membru în comitet, nu primesce a fi membru în această comisiune.

Dr. Frâncu luând cuvântul în cesticie personală, declară, că n'a voit să bănuțască pe nimeni, ci a voit numai să arete, că e o imposibilitate parlamentară a fi membru într-o comisiune unde cineva are să-și dea cuvântul în cauza sa proprie.

Cu toate acestea, acum nici ceilalți membri din comitet, I. M. Moldovan și Șuluțiu nu primesc a face parte din comisiunea de 15, precum nici Dr. A. Mureșan ca autorul propuneri date la comisie și Fr. Hossu Longin ca susținătorii acesteia.

În locul acestor 5 membri se aleg: pp. Dan, Iuliu Bărdosy, Dr. Beu, C. Bredicean și D. Vajda.

Cu aceste prima ședință s'a încheiat la orele 6^{3/4} cu observarea, că la pertractările comisiiunei de 15 pot participa toți membrii adunării cu vot consultativ.

Ședința a II-a Joi în 27 Februarie la 4 ore d. a.

Comisiunea de 15 emisă din ședința dîlei prime neterminându-și agendele, ședința a II-a se amână pe orele 4 p. m. Ședința promitea înainte a fi cât se pôte de viuă și interesantă și astfel sala desbaterilor era îndesuită de public.

Președintele deschide ședința, er secretariul Dr. Bologa cetesce procesul verbal luat în ședința primă, care după unele rectificări neesențiale se declară de verificat.

Înainte de a trece la punctul al doilea din ordinea de qi membrul Hossu-Longin cere citirea telegramelor sosite. Să cetesc: Din Blaș, Brașov, Mureșana, Selagiu, Cluș, Deva, Turda, Abrud, Tinerimea din Cluș, Lugoj și Zlatna. Cuprinsul telegramelor plin de însuflețire și dorință ferbinte pentru conservarea singurului scut ocrotitor pentru toți românii, au făcut bună impresie asupra celor prezenți.

La ordinea de qi urmăzătorul raportul comisiiunei de 15.

Comisiunea de 15 având în vedere seriozitatea și importanța netăgăduită a conclu-

sului ce are să aducă asupra obiectului de pertractat la ședința sa a investit pe toți membrii cu vot consultativ, ba chiar și cu dreptul a de face propuneri.

Referentul comisiiunei Dr. Bunea după ce spune, că comisiunea a luat la seriose desbateri propunerile comitetului central, în cuvinte de un nobil entusiasm și cu o logică tare accentuează vitregitatea timpului și durerea noastră a tuturor în fața nedreptăților ce ni-se fac. Pe toți ne dore, căci sufletul nostru al tuturor de o singură dorință este muncit, de dorul pentru înaintarea în cultură și bunăstare a poporului nostru românesc. Nici unul nu e mai bun român decât celalalt, toți suntem de o potrivă și fie-care crede, că după a sale vederi și convingeri servece mai bine interesele neamului său. Comitetul central în pertractările sale cu înaltul guvern a desvoltat o activitate exemplară, și mulțumită zelului și cumînțeniei lui, a ajuns la rezultate reale prețioase. Căci abstragând dela celelalte singur numai faptul, că de aqi încolo președintele Asociațiunei ales de adunarea generală nu va fi expus la arbitriul guvernului de a fi său nu întărit, pentru a putea funcționa, e un câștig enorm. În chipul acesta va fi pe viitoriu eschis cazul, care s'a petrecut cu ilustrul bărbat, aqi episcop, Nicolau Popea, care în adunarea dela Abrud a fost ales de vice-președinte, er guvernul i-a denegat întărirea. Apoi funcționarea agenturitor existente și dreptul de a înființa agenturi nouă în toate părțile patriei, au nu e acesta un colosal câștig? Comisiunea luându-le toate aceste și alte multe în considerare, aprobă toți pașii făcuți de comitetul central, statutele le declară de modificate în sensul pertractărilor avute cu guvernul, si cere ca și Adunarea generală să-și deace consensul său. Asupra punctului al doilea referitoriu la schimbarea titlului dice, că nu e bine să ne închidem ușa pe noi, ca astfel să sdrobescă casa asupra noastră.

În comisiunea de 15, la punctul referitoriu la schimbarea titlului, respective la eliminarea cuvântului atribuit „transilvană” din titlul Asociațiunei, s'au făcut mai multe propuneri, și deore-ce comisiunea a primit de a sa tocmai propunerea dlui Cosma, care n'a fost membru în comisiune, er referentul comisiiunei Dr. Bunea își avé propunerea sa specială, pe care voia să o susțină și în plenul ședinței, referada o ia Ioan de Preda.

Constată, că în comisiune s'au făcut mai multe propuneri, pe care voesce ale schița pe scurt, pentru-ca și adunarea generală să le cunoscă și să se pronunțe asupra lor. Cea mai îndepărtată este a dlui avocat Dr. A. Frâncu, a cărei esență e, că adunarea generală în înțelesul §-lui 24 din statute nu este în drept a desbate asupra scopului și mai ales asupra caracterului Asociațiunii, deci titlul asociațiunii să rămână nealterat, er cererea guvernului să se respingă ca o pretensiune volnică și excepțională față de noi românii.

A doua propunere e a vicariului dela Năsăud Dr. Pop, care dice, că adunarea generală să facă o nouă remonstrațiune la ministru, în care cu argumente nu mai puțin puternice, ca cele produse de comitet în reprezentațiunile sale, să pledeze pelângă conservarea titlului vechiu, er pentru cazul, când ministrul nici decum n'ar absta dela pretensiunile sale, atunci vom vedé ce avem se facem la proxima adunare generală.

A treia propunere e a secretariului metropolitan din Blaș, Dr. A. Bunea, care în cas dacă ministrul nici la o remonstrațiune din partea adunării generale n'ar absta dela pretensiunea sa, primesce titlul recomandat de ministru: „Asociațiunea literară și culturală a Românilor din Ungaria”.

A patra propunere e a dlui P. Cosma, pe care comisiunea cu majoritate de voturi a primit-o de a sa. Titlul asociațiunii conform propuneri dlui Cosma să se modifice astfel: „Asociațiune pentru literatura română și cultura poporului român”. În motivarea acestei propuneri se dice, că noi numai cedând forței ne simțim îndemnați a elimina cuvântul „transilvană” și a schimba astfel titlul vechiu al Asociațiunii.

Toți propunătorii și susțin propunerile și în plenul ședinței.

Acesta e raportul comisiiunei de 15,

Raportul comisiei se primesc ca basă pentru desbaterea specială.

Adunarea generală a spre știință și aprobă toți pașii făcuți de comitetul central, și statutele le declară de modificate conform petrecerilor avute cu guvernul. Înseamnă înaintea de a trece asupra punctului 2 din raportul comisiei Dr. Tripoș face propunerea, ca ședința să se suspende pe 15 minute, în care propunerii, a căror propuneri difer de propunerea comisiei, să se unescă și astfel să vină numai cu o propunere în fața adunării generale.

Președintele în puterea dreptului său prezidențial suspendă ședința pe 15 minute.

După redeschiderea ședinței vicariul Dr. Pop cetește propunerea comună, care e combinată din propunerea dlui Dr. Frâncu și propunerea sa și care e, că adunarea generală nu se dimită în modificarea titlului istoric al Asociațiunii. Pentru motivarea propunerii sale aduce demnitatea noastră de popor conșcui de puterea și drepturile sale. Fiecărui popor dela natură îi este dată libertatea de a se desvolta și cultiva după-cum născuțele, aspirațiunile și idealul său este. Acesta formeză dreptul nostru natural. Asociațiunea noastră e sancționată prin cel mai înalt factor într'un stat constituțional, prin însuși monarhul, și acesta întărește formeză dreptul nostru legal. Ne îndreptățește la menținerea titlului neschimbat și un drept istoric, deoarece Asociațiunea noastră de 35 ani funcționează neîmpedecată și fără a veni barem odată în colisiune cu legile statului. Datorința față de posteritate încă ne dă și ne îndemna a păzi neatacată acesta pentru noi sântă instituțiune, și trebuie să ne temem de judecata tribunalului posterității, pe care eu îl pun mai pe sus de toate tribunalele judiciare vremelnice. Recomand propunerea noastră spre primire.

P. Cosma: Deoarece în raportul comisiei se amintesc de mai multe ori despre propunerea d-lui Cosma, cu toate că comisiunea a primit-o de a sa, voiesc în câteva cuvinte a o motiva. Nu este suflet de român, căci nu cred să fie, care s'ar îndoi că în cazul de față adevărul nu ar fi pe partea noastră. Toți recunoscem dreptul natural, legal și istoric, dar aici e vorba d-lor de putere, și nu de drept. Guvernul are în mână sa puterea, cu care față de noi poate suprima dreptatea, pentru că, când un guvern se trage în dăile noastre la răspunderea pentru nedreptățile săvârșite față de naționalități, scim cu toții, că i-se răspunde: n'ai făcut destul. Susțin propunerea mea cu atât mai vârtos, că ea intrunesc dorințele tuturor, satisface cererii ministrului întrucât elimină atributul „transilvan”, satisface și dorinței aceluia, cari dic, că cuvântul „literatură română” nu e destul de accentuat în § 2 din statutele modificate, ba se estinde și mai departe, căci cultura unui popor nu se mărginesc nici de hotare politice, nici etnografice. Așa e cultura germană, așa și cea franceză, din care se adapă nu numai poporul german și francez strîns luat, ci toți germanii și francezii, așteptă ei în ori care stat.

M. Voilean: Află ori-ce discuțiune, seu pertractare mai departe cu guvernul de periculoase pentru existența Asociațiunii; în casuri de aceste e bine să ascultăm mai mult de rațiune, decât de sentimente; să păstrăm ce avem, și să dicem: Dă-mă ferească-ne de mai rău; nu mai puțin periculoasă află propunerea d-lui Cosma, care poate provoca la guvern alte presupuneri ostile dezvoltării noastre libere. Primesc propunerea lui Bunea.

Dr. Il. Pușcariu: Unii susțin, că schimbarea titlului ar fi identică cu schimbarea scopului și caracterului Asociațiunii. Părerea aceasta e de tot greșită. Bărbații, cari la anul 1861 s'au adunat pentru a da viața acestei instituțiuni, și prin ea întreg neamului românesc, au avut în mintea și inima lor un scop știut, și titlul a fost numai un ce accidental. Scopul se marcheză în statute, și titlul nu altereză statutele, prin urmare nici scopul și caracterul aceleia. Adereză la propunerea lui Bunea.

Dr. Aur. Mureșan: Direcția urmată de antevorbitori nu e numai greșită, dar e funestă. Noi astăzi am fi nisece nemernici (să îndrumă la ordine) dacă n'am seii a ne asigura ziua de mâine. Caracterul este inherent numelui. Se alătură la propunerea vicariului Pop.

Dr. Iul. Coroian: Presintă adunării generale o declarațiune iscălită de mai mulți membrii din Cluj, în care cer menținerea

neschimbată a titlului Asociațiunii. Se miră, cum de nici unul dintre vorbitori de până acum nu a amintit adevăratele motive, de cari guvernul s'a vădut îndemnat a pași cu pretensiunile sale nefaste față de Asociațiune. Acele motive sunt curat politice. Campania pornită de guvernul actual în contra noastră pe toate terenurile vieții noastre s'îmână foarte mult cu campania pornită tot de guvern în anii 1866—68. Atunci s'a declarat uniunea, noi am intrat în dietă, și etă-ne în ziua de azi la ce rezultate am ajuns prin procedura noastră conciliantă. Cită un conclud al adunării naționale din 1890 și primesc propunerea vicariului Pop.

Azente Sever: Istoriscesc o anecdotă, cu care distrage publicul pe câte-va momente și alta nimic. Se alătură la propunerea lui Pop. (Observ, că atât dl Axente, cât și dl Dr. Mureșan și-au ilustrat vorbirile celebre cu fabule și povești cu scopul de a satirisa pe cei de altă părere, și astfel am auzit destule „brașove“.)

On. Tilea: Totdeauna, până în momentul de față am fost contra modificării statulelor și cu atât mai mult în contra eliminării seu schimbării titlului. Am fost contrar, dar în sufletul meu, în continuu am nutrit temerea, că nu cumva majoritatea membrilor să fie pe lângă mine. Aveam însă nădejdea, că venind la adunarea generală atăția iluștri bărbați, cari ca jurisprudenți specialiști vor fi cunoscând legile și-mi vor arăta și mie un ș prin care să delătore din noi toți îngrijirea justificată ce o avem pentru sörtea Asociațiunii noastre. Dar aici am auzit tot numai de drepturi naturale și istorice și n'am auzit de mijloce prin cari am pute paralisa puterea, ce ni-se opune drepturilor noastre. S'a riscat și afirmațiunea, că mai bine se nu o avem, decât să schimbăm titlul. Da, sacrificii, poți face ori și cine, dar numai pe pielea lui, o instituțiune publică cum este Asociațiunea noastră nu este iertat a o sacrifica. Dar dl or, să punem cazul, că guvernul ar dice, bine, las și mai departe să figureze în titlul Asociațiunii atributul „transilvan”, dar voi întrebuința toate mijlocele posibile legale și ilegale pentru ca activitatea Asociațiunii să nu treacă peste bariera Transilvaniei, pe ale cărei hotare eu o să le designez. În cazul acesta Vă asigur, noi am fi cei dintâi, cari am protesta energic în contra unei atari volnicii. Mă alătur la propunerea lui Cosma.

Președintele: Omenii fac deosebire între: quid iuris, quid consilii, adică avem drept, dar cine scie eși-vom la capăt bun cu acesta. Eu am luat parte la multe adunări generale de când s'a întemeiat Asociațiunea și Vă mărturisesc sincer, că din partea noastră cuvântul „transilvană” totdeauna se privea ca o restricțiune pentru noi. Așa d. e. odată am fost invitați a ținea adunarea generală la Șimleu, și din temere, că se nu periclităm Asociațiunea, am renunțat a merge. Temerea noastră era isvorită din cuvântul „transilvană”. — Nu se exprimă pentru nici un dintre propuneri.

Mai au cuvânt numai propunătorii.

Vicariul Dr. Pop. Reflecteză la unele observări personale, combate pe asesorul Voilean, care a dis, că densus vorbesce mai mult la sentiment, și află propunerea lui Cosma de periculoasă, care mai iute ne va duce la prăpastie. Ministrul cere eliminarea cuvântului „transilvană” și înlocuirea lui prin cuvântul „Ungaria”, și noi prin primirea titlului în forma propusă de dl Cosma, dăm ministrului un răspuns demonstrativ. Să nu cedăm până când mai putem și numai în cazul extrem să ne supunem.

Dr. Bunea. Cu deosebire multă mire constat, că în punctul principal toți suntem una și adică toți protestăm în contra schimbării titlului. (În momentul acesta o întunecime nepătrunsă s'a lăsat asupra noastră. Lumina electrică ne-a denegat funcțiunea. A trebuit să se aducă lămpi și lumini pentru a putea desbate mai departe. La început toți credeam, că s'a făcut vre-o glumă nesărată din partea cui-va, dar apoi ni s'a spus, că în Internat numai până la 9 ore funcționează lumina electrică.)

Dr. Bunea continuă: Dl Dr. Pop a făcut o prețioasă mărturisire prin cuvintele din urmă, unde dice, că acum se nu ne supunem, dar preste un an, dacă guvernul insistă și mai departe pe lângă pretensiunile sale, atunci să cedăm. Adecă densus voiesc să mai lungescă pe un timp nehotărît chinul

sufletului nostru, de care acum suntem cuprinși. Nu e consult. Rămân pe lângă propunerea mea.

Sunt trei propuneri: 1) a comisiei (Cosma), 2) a vicariului Dr. Pop și a 3) a secretariului Dr. A. Bunea.

În sensul §-lui 24 din statute ori-ce propunere, care involvă în sine o modificare a statulelor pentru a se ridica la valoare de conclud trebuie să întrunescă două terțialități (2/3) a voturilor. Deci atât propunerea comisiei, cât și a Drului Bunea are lipsă de 2/3 a voturilor, fiindcă tind la modificarea statulelor, pe când propunerea vicariului Dr. Pop, care e pe lângă conservarea nealterată a statulelor reclamă numai o simplă majoritate de voturi. Mai întâi se pune la vot propunerea vicariului Dr. Pop ca cea mai îndepărtată de propunerea comisiei, apoi propunerea Drului Bunea și pe urmă cea a comisiei.

Se cere votare nominală.

Rezultatul votării e următorul:

Propunerea vic. Dr. Pop întrunesc 21 din 67 voturi;

Propunerea secr. Dr. Bunea întrunesc 10 din 64 voturi; și

Propunerea comisiei (Cosma) întrunesc 49 din 62 voturi, deci propunerea comisiei întrunesc 2/3 din voturile date și prin urmare se declară de primită din partea adunării generale. Propunerea e următoarea: Adunarea generală extraord să pronunțe prin conclud:

Deși prin ordinațiunea înaltului minister de interne nr. 929 res. din 1895 s'au cerut modificarea tuturor acelor §§. din statutele „Asociațiunii”, cari nu mai corespund stărilor actuale de drept public, între cari însă nu se cuprindea și titlul „Asociațiunii”;

Deși din incidentul prevederii cu clausula de prezentare a textului §-ilor modificăți de adunarea generală ținută în Blaj la 27 și 28 August 1895, între împregiurări normale nu s'ar mai putea dificulta din partea guvernului titlul „Asociațiunii” care nu se modificase în aceea adunare generală;

În fine: deși „Asociațiunea” noastră, înființată în 1861, exista deja când s'a inaugurat era constituțională, care a produs schimbările actuale în dreptul public, întocmai ca „Erdélyi Muzeum egyet.” „Siebenbürgischer Verein für Landeskunde” etc. etc. în al căror titlu înaltul guvern toleră și pentru viitor numirea de „transilvan”, („erdélyi”, „siebenbürgisch”);

Totuși considerând că înaltul guvern și după repetite reprezentațiuni motivate cu argumente nerăsturnabile ale comitetului central, în rescriptul său nr. 1310/1897 pretinde necondiționat, va să dică în formă de ultimă, eliminarea cuvântului „transilvană” din titlul „Asociațiunii”, sub cuvânt că acela ar fi incompatibil cu starea actuală de drept public și în contradicție cu legile țării, ba mai adauge, că eliminarea aceluia cuvânt ar fi motivată chiar și cu necesitatea de a delătura dela „Asociațiunea” noastră „acea neîncredere a cărei basă îndreptățită este presupunerea, că ea se lăgă de un titlu încorect din punct de vedere al dreptului public, pentru a nutri și susține anumite aspirațiuni politice ilegale”;

Adunarea generală protestând contra îndreptățirii propunerii amintite în rescriptul ministerial, și constatând, că în lungul șir de peste 35 ani de când funcționează „Asociațiunea” noastră nici odată n'a venit în conflict cu legea, și nici odată nu s'a ocupat cu politica, —

Declară, că neputându se opune puterii, numai de silă se dimită la modificarea titlului istoric al „Asociațiunii”, din care eliminând cuvântul „transilvană” dificultă de înaltul guvern pe motive politice, stabilesc pentru viitor titlul următor:

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”.

Dr. A. Frâncu însușă vot separat.

Cu aceste programul zilei fiind eshauriat președintele mulțimesc membrilor pentru interesul nobil ce au dovedit, că nutresc pentru cea mai înaltă a noastră instituțiune culturală, ședința se încheie la orele 10 seara.

Isvorul, din care pentru întreg nămul românesc isvorește lumina și cultură de azi înainte se chiamă: „Asociațiune pentru literatura română și cultura poporului român”. *Raportorul.*

Noutăți.

Ședința festivă a societății „Ioan Popasu” a studenților dela școlile medii gr. or. române din Brașov s'a ținut Duminică, cu frumos succes, participând public numeros. Ședința s'a deschis prin presidentul soc. I. Bunea. S'a cântat „Hora” prin orchestra societății. Studentul în cl. VIII. I. Minea și-a cetit bine reușitul studiu literar asupra novelor eminentului scriitor A. Vlahuță. Declamațiunea „Scipio și Hannibal”, a fost predată cu succes din partea studenților din cl. VIII. M. Popovici, Candin David și Zeno Popovici. — Tema potrivită și de actualitate: Brașovul din punct de vedere comercial și industrial, a fost cetită de autorul Ioan Lăpădat, student în cl. II-a com. — Studentul cl. VII. gimn. Zach. Bârsan a declamat cu pricepere poezia lui Vlahuță „Din prag”. — Studentul cl. VIII. gimn. Const. Jurcan, dispunând de un deosebit talent comic, a declamat anecdota lui Speranță „Ioan la Fteatru”. Partea musicală a ședinței deosemena a avut o reușită excelentă. Orchestra a cântat câteva cântări, și corul dirigit de profesorul de muzică, dl Teofil Popovici, a excelat în cântările: „Fóie verde de mohor” de Teofil Popovici; „Fost' ai lele”, de G. Musicescu și „Cucule cu pînă sură” de G. Dima.

Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov și-a ținut adunarea generală Duminică. După cuvântul de deschidere al prosidentului dl Chelariu, în care constată dezvoltarea unui interes mai cald în timpul mai recent din partea publicului față de Reuniune, se cetește raportul comitetului, din care rezultă, că reuniunea are 3 membri onorari, 1 fondator, 75 protegiatori, 48 activi. — Se cetește raportul cassariului: Avere totală a reuniunii e de 2648 fl. 80 cr. — S'a ales noul comitet: Georgiu Chelariu, president; Dr. V. Saftu vice-president; Iosif Moldovan cassar; Ioan Mureșanu secretar; Aurel Ciortea archivar; Nicolau Bogdan conducător al convenerilor; Pant. Dima dirigent al cântărilor, și Petru Roșca instructor de gimnastică.

Scandaluri millenare. Slau desvilit și continuă a se desvili pe di ce merge tot mai multe mișelii comise cu prilejul expoziției millenare, de omeni cari în urma pozițiilor lor înalte conduc destinele acestei țări. Mai dăilele trecute s'a constatat, că deputatul guvernamental Morzsányi Károly a primit dela o firmă 40,000 fl. pentru că a intervenit cu autoritatea sa la lecurile competente, pentru a se da acelei firme în arândă biletele de intrare la expoziția millenară. Afacerea a ajuns pe mâna tribunalului. Guvernul lui Bánffy — mirare — i-a considerat depus mandatul de deputat.

Er acum mai de curând s'a constatat, că deputatul, deasemenea guvernamental, Neuman Armin a primit o sumă mult mai mare ca Morzsányi, pentru că a intervenit dela putere, ca loteria de clasă să se dea unei bance din Alsafia.

Petrecere. Comitetul nostru parochial din comuna Petroșeni a arangiat o petrecere în favorul edificării unei noue biserici de ritul nostru. Petrecerea a avut de rezultat un frumos succes atât material cât și moral.

Venitul curat a dat suma de 70 fl. 50 cruceri.

În decursul petrecerii băieții de școlă au jucat „Bătuta” și „Călușul” în haine naționale făcute anume de unele dame din loc și giur. Jocurile le-au învățat sub conducerea învățătorului George Săndor. S'au prezentat și câteva d-șore în costum național. Petrecerea a fost bine cercetată și de străini, afară de confrății nostri gr.-caț., cari au absentat demonstrativ până la unul dela această petrecere românească, dar arangiată pentru edificarea unei biserici gr.-orientale române.

Atentat. La stațiunea dela Karachid, pe linia dintre Timișóra și Baziaș, dăilele trecute, seara la 10 ore indiviđi necunoscuți au puscat de trei ori asupra pázitorului podului. Din norocire însă n'au nimerit. Soția pázitorului, temându-se bărbatul, în ziua următoare a luat ea mantaua

aceluia, și a ocupat postul de pază la capătul podului. În momentul, când s'a dat signalul despre apropierea trenului, erau s'a descărcat trei pușcături din întunec, și femeia păzitoare, nemerită de glonțe a căzut la pământ. Făptuitorii au tulit-o. Sărmana femeie, care s'a jertfit pentru bărbatul său, puține zile mai are, deoarece medicii nu pot să-i scotă glonțele. Jandarmeria caută după ucigași, cari — se vede — voiau să deterioreze podul, său au seversit atentatul din răsunare.

* *

Economie. Cu provocare la avisul nostru dto 4/16 Ianuaru c. ne luăm voie a aduce la cunoștință membrilor „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului”, că am prolongit termenul de 1 Martiu până la 15 Martiu n. c., termen în care sunt a se înainta aici cererile pentru distribuția în mod gratuit de semințe de trifoi, de năp și de lăptă, cum și sēmēnță de cânepă italiană.

În același timp vestim pe agricultorii români, că subscrisul comitet va mijloci procurarea articolelor economice amintite mai jos. Spre orientare însemnăm prețurile:

1. Sēmēnță de lăptă franceză de prima calitate, 1 chlg. = 75 cr.
2. Sēmēnță de trifoi de prima calitate 1 chlg. = 48 cr.
3. Sēmēnță de erbă franceză de prima calitate 1 chlg. = 75 cr.
4. Sēmēnță de năp de nutreț uriași (Mamut) roșii 1 chlg. = 34 cr.
5. Sēmēnță de năp de nutreț uriași (Mamut) galbini 1 chlg. = 36 cr.
6. Sēmēnță de năp de nutreț aurii (Golden Tankart) 1 chlg. = 33 cr.
7. Sēmēnță de cēpă uriașă „Rocca” (roșie) 1 chlg. 3 fl. 20 cr. (20 gr. 12 cr.)
8. Sēmēnță de cēpă uriașă „Madeira” (rotundă) 1 chlg. 3 fl. 10 cr. (20 gr. 12 cr.)
9. Sēmēnță de dovleci uriași 20 gr. 10 cr.
10. Legături de altoit din Raffia, foarte spornice și practice (5 chlg. 3 fl.) 1 chlg. 70 cr.
11. Funii de legat pomii (Cocos), foarte spornice și trainice 1 chlg. (circa 200 metri) 55 cruceri.
12. Cēră fluidă de altoit, foarte practică și îndemnată, în doze à 125 gr. 25 cr., à 250 gr. 50 cr. și à 30 gr. 10 cr.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului comitet prețul, apoi 6 cr. pentru buletinul de expediție (Frachtbefrag), 1 cr. de chlg. pentru pachetare și 2 cr. taxa de înmanare (postală) — vor primi articole procurate cu reîntorcerea poștei.

Sibiiu, 4 Martiu n. 1897.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului”.

Dem. Comșa,
president.

Victor Tordășianu,
secretariu.

Concertul reuniunii române de muzică din Sibiiu.

O și plină de acceptări, și de deosebită mulțămire sufletescă, așa dăc unii, și plină de multe supărări, așa vor dăc alții. O asemenea și a fost ziua de Mercuri, și noi la locul acesta vom consacra cuvenitul spațiu reuniunii române de muzică din Sibiiu, și respective concertului ei.

Caracteristica generală a fost cruda nepăsare a publicului, care a tot venit dela 7 până la 8 ore și a conturbat pe concertanți în mod necruțător, mai mult au conturbat însă pe puținii pricepători, cari cu adevărată pietate ascultau frumosul trio c-moll op. 1. Nr. 3. pentru clavier, violină și violoncello de nemuritorul L. v. Beethoven.

Domnișora Alexandrina Moga s'a distins și acum ca excelentă pianistă, care a trecut cu ușurință peste greutățile tehnice, a străbătut adânc în spiritul autorului, și cu multă măiestrie a scos, a sciut scote la ivelă bogățiile artistice ale acestui op clasic.

Demni acompanioni au fost și violonistul și violoncelistul ambii membri ai capelei orașului, și toți la olaltă au procurat publicului plăcerile, care le-au stricat necruțarea publicului.

Mai norocos a fost punctul 2. Domnișora Eugenia Moga a putut cânta mai necrumbată. Ea s'a prezentat pentru prima dată publicului ca solistă, și cu prima sa pășire și-a asigurat deplină mulțămire și generală recunoștință. Domnișora Eugenia Moga a cântat trei cântece pentru sopran de dl G. Dima: „Și dăc ramuri bat în geam”, „Somnorose pășerile”, și „De ce nu-mi vii”.

Neîntrecutul poet Eminescu și a aflat un neîntrecut compozitor în persoana dlui Dima, și domnișora Eugenia Moga le-a cântat atât de frumos, încât cu greu o va întrece o începătoare ca solistă în reuniune.

Ca solistă a cântat și domnișora Elena Cunțan frumoasă cântare Plângerea Colmei de Fr Schubert; domnișora Cunțan dispune de o frumoasă voce de alt, cântă cu multă pricepere și sentiment.

La ambele soliste poți distinge școala musicală, făcută sub conducerea domnului Dima.

Acăsta trebuie să o dăcăm și despre solistul tenor Vasiliu Popovici.

Frumoșele talente, cu cari l'a înzestrat buna natură, metalica voce de tenor sub îngrijirea domnului Dima se desvôltă tot mai trumose și în proporții de răpă se desvôltă și modul domnului Popovici de a cânta. Frumosa „Adelaida” de Reethoven a făcut adâncă impresiune, și precum pe cele 2 soliste, asemenea cu căldură a aplaudat publicul și prestațiunile dlui Popovici.

La toate trei aceste cântări acompaniarea o a provădit măestrul G. Dima.

Adevăratul efect l'au avut și acumă cântările corului mixt.

Frumoșele compozițiuni ale nemuritorului Mendelssohn au făcut sărbătorăscă introducere, și am simțit adevărată bucurie, când am auzit escelent executate aceste mărgăritare ale nemuritorului măestru, care cu atăta pietate ne-a preparat pentru apropierea primăverii și a cântecului păstorului.

Punctul de culminațiune l'au format frumoșele compozițiuni ale Domnului Dima: „Ce te legeni codrule” și „La mijloc de codru des” pentru cor mixt. Cântările aceste publicul românesc le-a auzit primădată. Ca entuziasmul în public se crăscă va trebui să le mai audă.

Altcum aplausele au fost frenetice, publicul a aclamat viu pe domnul Dima, și a cerut cu insistință repetarea. A fost păcat, că necruțarea publicului a fost răsunată cu nerepetarea pieselor reclamate. Noi am fi dorit să mai auzim cel puțin una din cele 2 frumoșele compozițiuni.

Incheierea o au făcut cântările populare: „Congază”, „Stăncuța” și „Dor dorule”, arangiate de G. Muzicescu.

Din punct de vedere musical cea mai de valoare e piesa din urmă „Dor dorule”, mai puțină valoare musicală are „Stăncuța”. Mai aplaudată a fost acăsta, dovadă că gustul publicului mai bucuros înclină spre veselie.

Sunt destule momentele jalnice, doina sfâșietore destulă parte a avut în viața românilor. Se dăm parte și veseliei, să mai învîrtim și hora frăției.

Incheiem tot cu refrenul vechiu, și în punctul acesta suntem de acord cu diarul sașilor musicali din Sibiiu.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu este în continuu progres.

Conducătoriul reuniunii, sufletul ei musical, domnul Dima, afle recompensa ostenelelor și a năsuințelor sale nobile în acăsta constatare.

Correspondență particulară

a „Telegrafului Român”.

Șieul-mare, 20 Febr. v, 1897.

Un bărbat la locul său!

Comuna noastră bisericească Șieul mare ppresbiteratul Bistriței, se sbuciuma acumă de ani de zile în neînțelegeri dintre cele mai regretabile și mai desastrose.

Din cauza imputărilor, ce se fac epitropiei pentru neregulată administrare a averii bisericești, apoi din cauza neînțelegerii, ce s'a iscat pentru alegerea locului de edificare a năuiei biserici, parochia acăsta, sfâșiată în două tabere dușmane, a fost adusă la marginea peririi și esacerbațiunii, ce crescă atât de tare, încât nu numai edificarea bisericii, începută și gata până la ferestri părea de tot zădărnicită, ci chiar și parochia însași pentru totdeauna nimicită.

Căci nu mai putea, și 108 suflete române ortodoxe se însinuasă la părăsirea

strămoșescii năstre legi și îmbrătoșară religiunea rom. catolică, de sine înțeleș, în urma uneltirilor dușmănoșe, cari pescuiau în turbure ademenind pe credincioșii noștri, promițându-le marea cu sarea.

În momentul suprem al acestui pericol, Consistorul archidieceșan avu fericita idee, a trimite în mijlocul nostru pe erergicul protopresbiter Nicolau Maneguițu din Tîrgul-Mureșului, ca comisar al său.

Aușisem multe bune și frumoșe despre învătura, puterea de sfătuire și marea energie condusă de o firmă înțelepciune, a acăstui bărbat, cetisem și atacuri asupra-i într'o fôie, a cărei pâne de toate zilele fusese descredita de celor valoroși și punerea poltronilor în relief și cunoscam vecinicul adevăr cel exprimă germănu prin cuvintele: „Es sind nicht die schlechtesten Früchte an welchen die Wespen nagen” dar modul de prezentare între noi, țaria convingetore a vorbirilor, finul său tact și — urmarea acestora — complectul și splendidul succes, ce l'a obținut acăst bărbat într'o misiune atât de grea, aproape desperată, a întrecut toate așteptările năstre.

Mai ales vorbirea sa cătră popor de un înalt concept, dar într'un stil popular perfect și de toți înțeleș, cu exemple ca: Grăul curat al sēmēnătorului și neghina diavolului, ca: Conjurarea membrilor corpului contra stomachului ș. a. ș. a a fost remarcabilă.

Cu un cuvânt: Ne-a aflat sfâșiet și ne-a lăsat împăciuiți, mângăiați și fericiti. Ne-a aflat în descompunere și ne-a lăsat compacți, tari în credință și gata de jertfe.

Administarea averii bisericești năstre e regulată, bănușele sunt risipite, neghina dintr'ei spulberată, credincioșii rătăciți readuși la staulul lor și nu va trece anul, până când ne vom bucura de întrarea în noul Sion al Domnului.

Închinările năstre Domnului „ce face minuni între poporul său” și mulțumitele năstre omului, prin care le-a făcut.

David Rusu,
preotul local.

Varietăți.

Istoria florilor. Încă la Romanii vechi flôrea cea mai plăcută era trandafirul; cu ocaziunea cruciatelor trandafirul a fost adus și în Apus. Tulipanul a venit peste Tauria în Constantinopol, de aici însă la 1559 a ajuns la noi. Tot pe timpul acesta a fost adus și jaccintul din Bagdad în Europa. Neghina 1576 a fost adusă la Viena și după 100 de ani a ajuns și pela noi. Rezeda este de origine din Egipt și în Europa este cunoscută din anul 1752, ăr lăcrămiorele au înflorit prima dată în Europa la anul 1791.

Nr. 386/895.

[24] 2—3

CONCURS.

Prin rezoluțiunea Venerabilului Consistoriu din 1 Octobrie 1896 Nr. 5858 Bis. se încuviințază escrierea concursului la postul de capelan lângă neputinciosul paroch George Felea, în parochia de clasa III Ciuruleasa, tractul protopresbiterial gr. or. al Abrudului, cu termenul de 30 zile, dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Emolumentele împreunate cu acăst post sunt jumătate din dotațiunea parochială anuală de 413 fl. 30 cr. v. a.

Informațiuni mai deaprobe se pot lua dela oficiul protopresbiterial și comitetul parochial.

Concurenții au a-și subșterne petițiunile instruite conform legilor în vîgore în termenul deschis la subșmnatul oficiu protopresbiterial.

Abrud 7 Februbriu 2897.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tractului Abrud în conșelegere cu comitetul parochial respectiv.

Petru Popovici,
adm. prot.

Nr. 379/896

[25] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parochiei Galați, în tractul protopresbiterial al Abrudului se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Emolumentele împreunate cu acăst post dau anual suma de 266 fl. v. a.

Informațiuni mai de aprobe se pot lua dela oficiul protopresbiterial și comitetul parochial.

Concurenții au a-și așterne petițiunile instruite conform legilor în vîgore în termenul deschis subșmnatul oficiu protopresbiterial.

Abrud, 7 Februaru, 1897.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. al tractului Abrud în conșelegere cu comitetul parochial respectiv.

Petru Popovici,
adm. prot.

Ad. Nr. pp. 122—897.

[26] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch în comuna de clasa a III-a Someșfalău, de lângă Cluș, prin acăsta se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român.”

Emolumentele împreunate cu acăst post dau un venit sigur anual de 368 fl. 25 cr., afară de venitele accidentale, cari nu sunt computeate în acăsta sumă.

Doritorii de a ocupa acăst post, au a-și așterne suplicile de concurs, instruite conform normelor în vîgore, subșmnatul oficiu până la termenul prefript, și sunt poștiți, ca

în vre-o Duminecă său sărbătore să se prezinte la sânta biserică, spre a fi cunoscuți din partea poporului.

Oficiul protopresbiterial, în conșelegere cu comitetul parochial.

Cluș, 6 Februaru 1897.

Taliu Roșescu,
protopresbiter.

Ioan Cristea,
compactor.

Nr. 2. Strada Schuller (Neustift) Nr. 2.

(vis-à-vis de domnul protopop Hannia.)

Se recomandă onoraturii P. T. public român cu legarea de cărți, protocoale, broșure, tot ce se atinge de compactorie

[30] 1—3

= prompt și ieftin. =
Pentru biblioteci școlare 5 percente rabat.